

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
ЦЕНТЪР ЗА МАГИСТЪРСКО ОБУЧЕНИЕ
КАТЕДРА „ФИНАНСИ“

Приета от ФС (протокол №/ дата): 2/06.03.2020

Приета от КС (протокол №/ дата): 6/24.02.2020

УТВЪРЖДАВАМ:

Декан:

(доц. д-р Христина Благойчева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: “ПАРИ И ЦЕНТРАЛНО БАНКЕРСТВО”;

ЗА СПЕЦ: „Държавни финанси и европейски фондове“;

ОКС „Магистър“; редовно обучение;

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за СНУ, 6 за ДНДО

СЕМЕСТЪР: 10 за СНУ, 12 за ДНДО

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 150 ч.; в т.ч. аудиторна 60 ч.

КРЕДИТИ: 5

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО(часове)</i>	<i>СЕДМИЧНА НАТОВАРЕНОСТ (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ т. ч.:		
• ЛЕКЦИИ	30	2
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия)	30	2
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	90	-

Изготвили програмата:

1. ....
(проф. д-р Стефан Вачков)

2. ....
(гл. ас. д-р Атанас Камеларов)

Ръководител катедра: .....
„Финанси“ (проф. д-р Стефан Вачков)

I. АНОТАЦИЯ

„Пари и централно банкерство“ е специална изравняваща учебна дисциплина, предназначена за студентите от спец. „Държавни финанси и европейски фондове“, които са завършили специалности в ОКС „бакалавър“, различни от спец. „Финанси“. Тя запознава студентите с базисни концепции в областта на паричната теория, паричния мениджмънт и централното банкерство. Обучението по дисциплината формира знания относно: същността и идентификацията на съвременните пари, ролята на паричната система в съвременната икономика, моделите на паричното предлагане и паричното търсене, влиянието на парите върху икономиката, активността и ключовите икономически променливи, основите на централното банкерство, формулирането и провеждането на паричната политика, ролята на централните банки за поддържане на финансовата стабилност. Поставя се специален акцент върху функционирането на Българска народна банка (БНБ) в условията на валутен борд, както и върху функционалните и институционални характеристики на Европейската централна банка (ЕЦБ), Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и особеностите на парична политика в еврозоната. Освен формиране на теоретични познания, дисциплината „Пари и централно банкерство“ развива аналитични умения у студентите по отношение оценяването на предприеманите мерки и действията на централната банка като носител на паричния мениджмънт, анализират се ефектите от паричната политика върху водещите икономически променливи, лихвените проценти на финансовите пазари и кредитната активност на банките. Придобитите знания и умения дават базисна ориентация за функционирането на паричната и финансовата система и съдействат за комплексната подготовка на студентите от СНУ и ДНДО в сферата на публичните финанси и финансите на ЕС.

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

No. по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ	БРОЙ ЧАСОВЕ		
		Л	СЗ	ЛУ
1. ПРОИЗХОД, СЪЩНОСТ И ДЕФИНИРАНЕ НА ПАРИТЕ		3	3	
1.1.	Форми на размяна и концепции за произхода на парите			
1.2.	За социалния характер на парите			
1.3.	Функции и дефиниране на парите			
1.4.	Развитие на теориите за същността на парите			
1.5.	Идентификация и измерване количеството на парите			
1.6.	Паричните агрегати в България и еврозоната			
2. ВИДОВЕ ПАРИ И ОСОБЕНОСТИ НА ТЯХНАТА ЕМИСИЯ		2	2	
2.1.	Стокови пари. Произход и разновидности на нестоковите пари (парични знаци)			
2.2.	Книжни пари – същност и характеристики на емисията им			
2.3.	Кредитни пари – същност и характеристики на емисията им			
2.4.	За кредитния характер на съвременните пари			
2.5.	Електронни пари и дигитални валути			
3. ПАРИЧНА СИСТЕМА И ПАРИЧНИ СТАНДАРТИ		2	2	
3.1.	Дефиниране и ключови характеристики			
3.2.	Парична система – елементи и изисквания			
3.3.	Конвертируемост на паричната единица			
3.4.	Парични стандарти – развитие и характеристика			
3.5.	Режим на дискреционна централна банка и на валутен борд			
3.6.	Алтернативни парични стандарти и режим на свободни пари			

4. ПАРИЧНО ПРЕДЛАГАНЕ		2	2	
4.1.	Ключови понятия			
4.2.	Активно и пасивно създаване на пари			
4.3.	Създаване на резервните пари при режим на централна банка и на валутен борд			
4.4.	Резервно уравнение – същност, извеждане и ползване като аналитичен инструмент			
4.5.	Създаване на пари от търговските банки; депозитно-кредитна мултипликация			
4.6.	Парична мултипликация			
5. ПАРИ И ИКОНОМИЧЕСКА АКТИВНОСТ		3	3	
5.1.	Класическа количествена теория за парите			
5.2.	Количествената теория в модела на Фишер и неокласически вариант на Маршал и Пигу			
5.3.	Кейнсиански вариант на количествената теория за парите			
5.4.	Монетаризъм – ключови постановки и изводи			
5.5.	Концептуално развитие в неокейнсианския модел, теорията за рационалните и очаквания и за реалния бизнес цикъл			
5.6.	Контури на паричния трансмисионен механизъм			
6. ТЪРСЕНЕ НА ПАРИ		2	2	
6.1.	Дефиниране търсенето на пари			
6.2.	Търсенето на пари в класическата количествена теория			
6.3.	Кеймбриджски подход към търсенето на пари			
6.4.	Теорията на Кейнс за предпочитанието към ликвидност			
6.5.	Търсенето на пари в модела на М. Фридман			
6.6.	Съвременни модели за търсене на пари – функционални зависимости и стабилност на търсенето на пари			
7. ПОКУПАТЕЛНА СИЛА НА ПАРИТЕ		2	2	
7.1.	Същност и измерване на покупателната сила на парите			
7.2.	Инфлация – същност, причини и видове			
7.3.	Инфлацията при режим на валутен борд			
7.4.	Социално-икономически последици от инфлацията			
7.5.	Антиинфлационна политика			
7.6.	Стабилност на паричната единица – представа и значение			
8. ЛИХВА И ЛИХВЕНИ ПРОЦЕНТИ		2	2	
8.1.	Същност на лихвата и теории за лихвата			
8.2.	Лихвени проценти на паричната политика			
8.3.	Пазарни лихвени проценти			
8.4.	Номинални и реални лихвени проценти			
8.5.	Фактори за равнището на лихвените проценти и срочна структура на лихвените проценти			
8.6.	Равновесие на пазара на пари и равнището на лихвените проценти			
9. ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ НА ЦЕНТРАЛНОТО БАНКЕРСТВО		2	2	
9.1.	Концепции за произхода на централните банки			
9.2.	Аргументация на режима на централна банка			
9.3.	Функции на централните банки			
9.4.	Статут на централната банка			
9.5.	Организационно-структурно изграждане на централните банки – принципни постановки			
10. НЕЗАВИСИМОСТ НА ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ		2	2	
10.1.	Дефиниране и видове независимост			
10.2.	Фактори за независимостта на централните банки			

10.3.	Индикатори за оценяване независимостта на централните банки			
10.4.	Дискусията „за“ и „против“ независимостта на централните банки			
10.5.	Легитимиране независимостта на централните банки в демократичното общество			
11. ПАРИЧНА ПОЛИТИКА НА ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ		3	3	
11.1.	Същност и цели на паричната политика			
11.2.	Дискусията „правила или дискреция“ в паричната политика			
11.3.	Стратегия на паричната политика			
11.4.	Инфлационно целеполагане – същност и прилагане			
11.5.	Инструменти на паричната политика – видове, механизъм на действие и прилагане			
11.6.	Кредитор от последна инстанция – същност, принципи, взаимодействие с паричната политика			
11.7.	Граници между паричната, фискалната и валутната политика			
12. БНБ – ЦЕНТРАЛНА БАНКА НА БЪЛГАРИЯ		2	2	
12.1.	Създаване на БНБ и историческо развитие			
12.2.	Статут, организация и органи на управление на БНБ			
12.3.	Особености на валутния борд в България			
12.4.	Капитал и резерви на БНБ – формиране и ползване			
12.5.	Перспективи за въвеждане на еврото в България			
13. ЕВРОПЕЙСКА ЦЕНТРАЛНА БАНКА И ЕВРОПЕЙСКА СИСТЕМА НА ЦЕНТРАЛНИТЕ БАНКИ		3	3	
13.1.	Институционализация и правен статут на ЕЦБ и ЕСЦБ			
13.2.	Организационна структура и управление на ЕЦБ			
13.3.	Капитал и резерви на ЕЦБ и разпределение на монетарните приходи			
13.4.	Независимост на ЕЦБ			
13.5.	Парична политика на Евросистемата			
13.6.	Инструменти на паричната политика в практиката на Евросистемата			
Общо:		30	30	

III. ФОРМИ НА КОНТРОЛ:

№. по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриален (текущ) контрол		
1.1.	Практически казус	1	20
1.2.	Междинен тест	1	10
1.3.	Отговор на дискуссионни въпроси	1	10
1.4.	Краен тест за формиране на текуща оценка	1	50
Общо за семестриален контрол:		4	90
2.	Сесиен (краен) контрол		
2.1.	Изпит (тест)	-	-
Общо за сесиен контрол:		-	-
Общо за всички форми на контрол:		4	90

IV. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА (ОСНОВНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Камеларов, А. Теория на парите (курс лекции). Варна, Е-Литера Софт, 2017.
2. Младенов, М. Пари, банки, кредит. Изд. „Тракия М“, С., 2015.
3. Mishkin, Fr. The economics of money, banking, and financial markets (Eleventh edition). Boston et.al., Pearson, 2016.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА (ДОПЪЛНИТЕЛНА) ЛИТЕРАТУРА:

1. Демостенов, С. Пари (част I). Същност и значение на парите. Издание на юрид. книгоиздателство, София, 1946.
2. Камеларов, А. Свободата на централната банка – между илюзии и власт. В: Финансови измерения на икономическата свобода (сборник студии), ред. Ст. Вачков, Варна, Стено, 2009.
3. Неновски, Н. Свободните пари. Въпроси на икономическата теория, Акад. Изд. “Проф. М. Дринов”, С., 2001.
4. Неновски, Н. Паричният ред. Критика на теорията на парите. Сиела, С., 2007.
5. Стойчкова, О. Теория на парите и кредита. Благоевград, 2001.
6. Ханке, С., К. Шулер. Валутният борд – начало или край. Бард, С., 1996.
7. Bernake, B., Fr. Mishkin. Inflation Targeting: A New Framework for Monetary Policy? //Journal of Economic Perspectives, Vol.11, No.2, 1997.
8. Campbell, C., R. Campbell, E. Dolan. Money, banking, and monetary policy. The Dryden Press, 1988.
9. Guideline (EU) 2015/510 of the ECB of 19 December 2014 on the implementation of the Eurosystem monetary policy framework. ECB/2014/60, OJ L 91, 2.4.2015, <https://www.ecb.europa.eu>.
10. Menger, C. On the Origins of Money. Economic Journal, Vol. 2, 1892, pp. 239-255.
11. Miller, R., D. VanHoose. Modern Money and Banking. McGraw-Hill, 1993.
12. Mishkin, Fr. Symposium on the Monetary Transmission Mechanism. // Journal of Economic Perspectives, Vol.9, No.4, 1995.

13. Sauer, S. Discretion rather than rules? When is discretionary policy-making better than the timeless perspective? ECB, <http://www.ecb.int>, 2007.
14. Scheller, H. The European Central Bank - History, role and functions, 2nd ed. ECB, 2006.
15. Protocol (No.3) on the Statute of the European System of Central Banks and of the European Central Bank, <http://www.ecb.int>.
16. The Implementation Of Monetary Policy In The Euro Area. ECB, <https://www.ecb.europa.eu>, 2011.
17. БНБ – годишни отчети и информационни бюлетини.
18. Закон за Българската народна банка. Обн. ДВ, бр. 46, 10.06.1997.
19. Наредба № 6 за кредитиране на банките в левове срещу обезпечение. Обн., ДВ, бр. 28, 1998 г.
20. Наредба № 21 за задължителните минимални резерви, които банките поддържат при Българската народна банка. Обн., ДВ, бр. 28, 1998 г.